بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2021/HC-A/356
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** މަރިޔާ މުޙައްމަދުދީދީ، ހ. ސިލްވަރސައިން / މާލެ
- **އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް:** މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ދައުލަތުގެ އިދާރާއެއް ހިމެނޭ އިދާރީ ފަރީޤަކުގެ ޝަކުވާ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
އިސްފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީމް
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަމީޙް ޢަބްދުﷲ

ނިމުނު ތާރީޚް: 19 ޝަޢުބާން 1445 / 29 ފެބްރުއަރީ 2024

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ތާރީޚް: 17 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1443
22 ނޮވެންބަރު 2021

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 440/Cv-C/2020
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ދައުލަތުގެ އިދާރާއެއް ހިމެނޭ އިދާރީ ޤަޟިއްޔާގެ ދަޢުވާ
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 02 ނޮވެމްބަރު 2020
- ނިމުނު ތާރީޚް: 04 އޮކްޓޫބަރު 2021

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ފަރީދާ މުޙައްމަދުދީދީ / ސ. ސީބްރީޒްހައުސް

ޝަރުޢީ ވަކީލު: އަލްއުސްތާޛު އަލީ ޢާމިރު، ލައިސަންސް

ނަންބަރު 1684

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތް

މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް

ޝަރުޢީ ވަކީލް: މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އެސިސްޓެންޓް ލީގަލް

ކައުންސިލް އަލްއުސްތާޛު އަލީ ނަސީރު ޝާކިރު،

އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުﷲ ސިރާޖް ސޮލިސިޓަރސް ޗެމްބަރސް

އެލް.އެލް.ޕީ، އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުﷲ ޢަލީ، ސޮލިސިޓަރސް

ޗެމްބަރސް އެލް.އެލް.ޕީ

[illegible] މުޙައްމަދު [illegible] ތަރިކަ، (މިތަރިކައަށް [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] މުޙައްމަދު [illegible] އަބްދުالله [illegible] [illegible].)

މައްސަލައިގެ ތަޢާރަފު

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 440/Cv-C/2020 ގަޟިއްޔާ [illegible] ނިންމާފައިވާ [illegible] އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި [illegible]، ސ. [illegible] / ޚަދީޖާ މުޙައްމަދުދީދީ[1] (މީގެ ފަހުން "ޚަދީޖާ މުޙައްމަދުދީދީ" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް") ގެ ފަރާތުން [illegible] ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ. މިމައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުގެ [illegible] ފަރާތަކީ ފާތުމަ [illegible] [illegible] (މީގެ ފަހުން "ފާތުމަ [illegible] [illegible]" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުގެ [illegible] ފަރާތް") އެވެ.

މައްސަލައިގައި ހިނގާފައިވާ ގޮތް:

2. ށ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގޯއްޗަކީ، [illegible] ހުސައިން [illegible] [illegible] ދީދީ [illegible] ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވިފައިވާ ގޯއްޗެކެވެ.[2] މިގޯތި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު:58/PCD/78 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] މިގޯތި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

3. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ށ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[1] A025172

[2] [illegible] [illegible] ނަންބަރު:172/MD/79 [illegible] [illegible] [illegible] (ށ) ގެ ނަންބަރު: ސ-1558 [illegible] [illegible] 1967).

އެހުށަހެޅުމާއި ގުޅިގެން، 17 މާރިޗު 1979 ގައި، ހ. އޮއިވަރު އެވެ ކިޔާ ބަންޑާރަ ގޯތި ބެހި ގޮތުގެ ޗާޓެއް ކުރަހާފައިވެއެވެ. އެ ޗާޓުގެ ނަކަލު ތިރީގައި އެވަނީއެވެ:

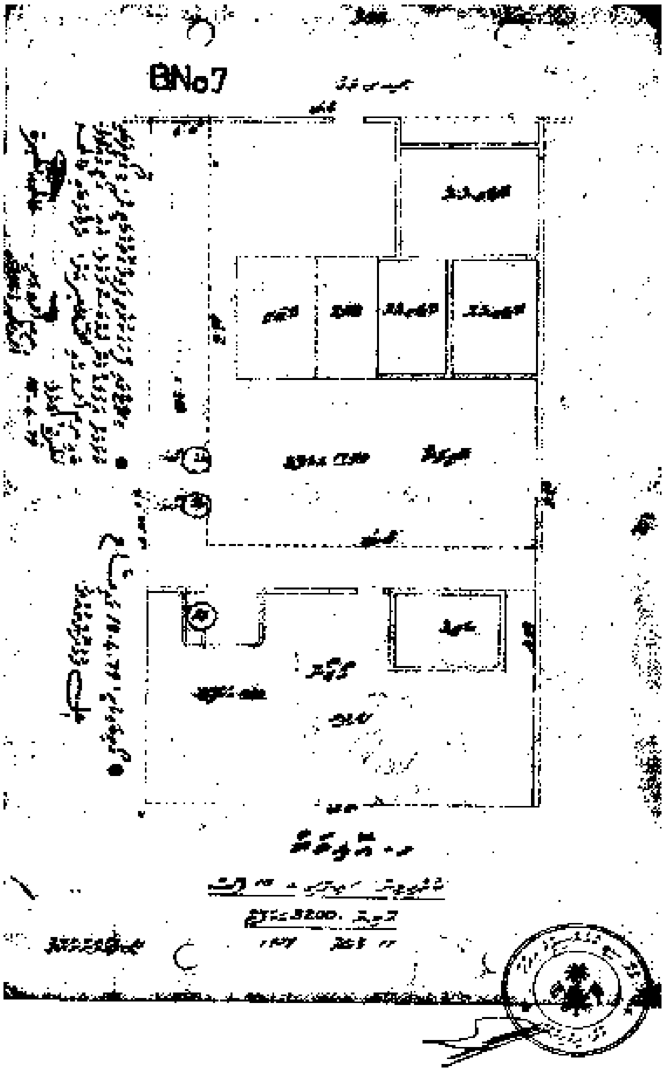

4. މަތީގައި ބަޔާން ކުރެވުނު ޗާޓުން އެނގޭ ގޮތުގައި، ހ. އޮއިވަރު އެވެ ކިޔާ ބަންޑާރަ ގޯއްޗަކީ، 80 ފޫޓު ދިގު 40 ފޫޓު ފުޅާ ޖުމްލަ 3200 އަކަފޫޓުގެ ގޯއްޗެކެވެ. އެ ގޯތި ދެ ބައި ކުރިއިރު، އުތުރަށް އޮތް ބައިގެ ބޮޑު މިނުގެ ގޮތުގައި ބަޔާން ކުރަނީ، 50 ފޫޓު ފުޅާ 34 ފޫޓު ދިގު ޖުމްލަ 1700 (ސަތާރަ ސަތޭކަ) އަކަފޫޓެވެ. އަދި ދެކުނަށް އޮތް ބައިގެ ބޮޑު މިނުގެ ގޮތުގައި ބަޔާން ކުރަނީ، 40 ފޫޓު 30 ފޫޓު ޖުމްލަ

1200 (ބާރަ ސަތޭކަ) އަކަފޫޓެވެ. [illegible] އޮތް [illegible] ގޯތީގެ [illegible] [illegible]
[illegible] 50 ފޫޓު 6 ފޫޓު [illegible] 300 (ތިން ސަތޭކަ) އަކަފޫޓެވެ.

[illegible]

5. ވަޒީރުލް [illegible] އޮފީހުން ފޮނުވި ނަންބަރު:34-A/MIS/79/60 (19 މޭއި 1979) ސިޓީގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވަނީ،

> " [illegible] 15 [illegible] 5 [illegible]."

6. މިސިޓީގައި [illegible] 05 ދުވަސް [illegible] ކުރިން، 21 މޭއި 1979 ގައި [illegible] ވަޒީރުލް [illegible] ނަންބަރު:172/MD/79 [illegible] "...[illegible]..." [illegible] 02 ([illegible]) [illegible] ރަޖިސްޓްރީ [illegible].[3]

---

[3] ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު:-14366

ޤާނޫނީ ނަޒަރަކުން ދިރާސާ ބައި (ށ.އޮޑިވަރު) ނުކުތާތައް

7. ށ. އޮޑިވަރު އެވު ހިޔާ ބަނޑާރަ ގޯތިން ޤާނޫނީ ނަޒަރަކުން މިންކުރި 1200 އަކަފޫޓުގެ ގޯއްޗާއި އެގޯތިގައިވާ އިންޑުވައި އިމާރާތްތަކާއި ވަޅުފަދަ ތަކެތިތަކާ މަރާމާ ފުރަތަމަދުވަހުގެ ނަމުގައި ތަސްޖީލު ކުރެވިފައިވާ މި. ސިވިލްކޯޓުން އެވު ހިޔާ 617 އަކަފޫޓުގެ އަދިއޮތަ ގޯއްޗާއި އެގޯތިގައިވާ އިންޑުވައި އިމާރާތްތަކާއި ނުލުތު މުދަލު ތަރިކައާއި، އެއްގޮތް އަންނަގޮތުގައި ބަދަލުކުރުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:418/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާއިން 12 ޑިސެމްބަރު 2016 ގައި ނިންމާފައިވެއެވެ. އޭގެ ފަހުން، ށ. އޮޑިވަރު އެވު ހިޔާ ބަނޑާރަ ގޯތީގެ ދުވާނު ބައިން ނަގާނު 1200 (އެއްހާސްދުއިސައްތަ) އަކަފޫޓުގެ ބައި މަރާމާ ފުރަތަމަދުވަހު އަދިއޮތްކަން ދެބައި އަދިއޮތް ގޯއްޗާގެ ގޮތުގައި ތަސްޖީލު ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މި ގޮތަށް މިންގޮތް ބަދަލު ވުމާއި ގުޅިގެން، ށ. ޢޫނާ އެވު ހިޔާ ބަނޑާރަ ގޯތީގެ ނަން ށ. ސިވިލްކޯޓުން ގޮތުގައި ބަދަލު ކޮށްފައިވެއެވެ.

8. ކުރިން ބަޔާން ކުރިހެން، ށ. އޮޑިވަރު އެވު ހިޔާ ބަނޑާރަ ގޯތީގެ އުތުރު ބައި ކަޑުގައިވާ 1700 އަކަފޫޓުގެ ބަނޑާރަ ގޯއްޗަކީ، މަދަރުސާ އަލުގޮތުގައި ދޫކުރި ބިމެއް ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ މާލެ ދިނުމަށް ބައެކެވެ. މިބައިގެ ތެރެއިން މަދަރުސާ އަލުގޮތުން ދިން ބައި ނުވަތަ އަންނަނިވި ފަރާތް ފަރުމަށް ދިނުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ.[4] އެހެންކަމުން، ށ. އޮޑިވަރު އެވު ހިޔާ ގޯތީގެ އުތުރު ބައި، އުތުރާއި ދެކުނު ފަރާތް ހޯދާ ދަރަނި ދެބައި ކުރުވުނެވެ.[5] މިދެބައިންވެސް މަޤާމުގެން ވަކިވުން އޮވެއެވެ. މިދެބައިގެ ތެރެއިން ފަރާތް ތަކެއްޗަށް ހިބައިން ދިނުން ބައެއް "ދުނިޔޭ" އެވު ހިޔާއި ތަސްޖީލު ކުރެވިފައިވެއެވެ.[6] މިބައިކީ ށ.އޮޑިވަރު އެވު ހިޔާ ގޯތީގެ ދުވާނު ބައެއް ވަކިކުރެވިފައި ހުރި ގޮތުން އިންތިޤާލު ވެފައި ބައެވެ.

---

[4] ކޯޓު ނަންބަރު 4 ގެ ފޮތުގެ ނަންބަރު 70 ގެ 1، ސަފްހާ ނަންބަރު 125، ފައިސަލާ ނަންބަރު 14/JC-4/93 ގެ ފޮތުގެ ނަންބަރު 4-ސިވި19/93 ގެ ނިޔާ ފަތު

[5] މަދަނީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1270/MC/98 ފައިސަލާ

[6] ތަސްޖީލު ނަންބަރު 12614

9. ވަޙީދާ މުޙައްމަދުދީދީން ލިބުނު ބައިގެ އިތުރުން ކުރުމަށް ކުރެއިދިނުން، ހ.އޯކިޑު އެވެ ހިއްސާ ގޮތުގެ ދަށުން ބައި (މިހާރު ހ.ސިލްވަރސަކައިން) އަށް ވަދެނިކުމުމަށް ހުރި ގޮތް އެއް ދޫކޮށް ކަނޑައި އެގޮތުގެ ބޭނުން ކުރަންޖެހޭ ގޮތަށް ކަނޑައަޅައި ކޯޓުން އަމުރުކުރުމަށް [illegible] މި ގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible].

ވަޙީދާ މުޙައްމަދުދީދީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުން

10.[illegible]، ހ. އޯޖިން އެވެ ހިއްސާ ގޮތެއް ހ. ސިލްވަރސަކައިންގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ހުރިއިރު، 300 (ތިންސަތޭކަ) އަކަފޫޓު އުނިކޮށްފައިވަނީ ރިޖިސްޓްރީ ކޮށް [illegible] / [illegible] ޑިވިޒަންގެ ނަންބަރު: 172/MD/79 ގަޟިއްޔާ ނިންމުމާ [illegible]، ގޮތުގެ [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] 300 (ތިންސަތޭކަ) އަކަފޫޓުގެ [illegible] މިހާރު ހ. ސިލްވަރސަކައިން ހިއްސާ ގޮތުގެ ބައެއްކަމަށް [illegible] [illegible]، އެ 300 (ތިންސަތޭކަ) އަކަފޫޓުގެ [illegible] [illegible] ހ.ސިލްވަރސަކައިންއަށް ހިއްސާ ގޮތެއްކަމަށް [illegible] ގޮތުގެ ރަޖިސްޓްރީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވާދީ ސިޖި [illegible] މައްސަލަ [illegible] ވަޙީދާ މުޙައްމަދުދީދީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅައެވެ. މިމައްސަލަ ބަލާފައިވަނީ އެކޯޓުގެ ނަންބަރު: 440/Cv-C/2020 ގަޟިއްޔާއިންނެވެ. ވަޙީދާ މުޙައްމަދުދީދީގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުން މިމައްސަލަ ބަލައި ނިންމި ގޮތެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމި ގޮތް:

11.ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 440/Cv-C/2020 ގަޟިއްޔާގައި ހުކުމް ކުރައްވާފައިވަނީ؛

> " ދެންފަހެ، އިސްވެ ދިޔަ ބަޔާންތަކާއި، [illegible] ކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު، ހ.ސިލްވަރސަކައިން، ވަޙީދާ މުޙައްމަދުދީދީގެ ފަރާތުން ވާދީ ސިޖި [illegible] މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވާ މި މައްސަލައިގައި، ހ. އޯކިޑު ހިއްސާ ގޮތެއް ނަމުގައިވާ 300 އަކަފޫޓުގެ ގޮތެއް ހ. އޯޖިން (މިހާރު ހ. ސިލްވަރސަކައިން)އަށް، ހިއްސާ ގޮތުގެ ބައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމާއި [illegible] [illegible]، [illegible] ފަރާތުން އެދިފައިވާ ގޮތަށް، ހ. އޯކިޑު ހިއްސާ ގޮތެއް ނަމުގައިވާ 300 އަކަފޫޓުގެ ގޮތެއް ހ. އޯޖިން (މިހާރު ހ. ސިލްވަރސަކައިން)އަށް، ހިއްސާގޮތުގެ ބައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅާފައި [illegible]

ޤާނޫނީ ހަމައެއް ނެތުމެވެ، ހ. އާޒިން (ވިނަރު، ހ. ސިލްވަރސަންރައިޒް)އެވެ، ކުއްޔާމީގެ ދަޢުވާގައި އިސްތިޙްޤާޤުކުރުމަށް، މުދާ ސިޖިލް ކުރެވިފައިވާ ވަޢުދަކީ އަނބުރާ ދޫކުރުމެއް، ތަރުކާ ނުބެލެވޭގައި ކަރުދާހުގައި ބުނާ ކަމުގައެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް:

12. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 440/Cv-C/2020 ގެ ޝަރީޢަތް ނިންމާފައިވަނީ ސާބިތުވި އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުވާގޮތަށްކަމުން، މަދަނީ މުރާފަޢާތުގެ ޤަވާޢިދު އަންނަނިވި ނުކުތާތައް ހުށަހަޅާ އިސްތިއުނާފުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ސަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ފާހަގަކޮށްފައެވެ. މިގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ؛

12.1 - ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 440/Cv-C/2020 ގެ ޝަރީޢަތް އަޑުއެހީ ނިންމަވާފައިވަނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/76 ([illegible] ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށްކަމުގައި ހުށަހަޅާ ނުކުތާ.

12.2 - ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 440/Cv-C/2020 ގެ ޝަރީޢަތް އަޑުއެހީ ނިންމަވާފައިވަނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާއި ޚިލާފަށްކަމުގައި ހުށަހަޅާ ނުކުތާ.

12.3 - ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 440/Cv-C/2020 ގެ ޝަރީޢަތް އަޑުއެހީ ނިންމަވާފައިވަނީ މަދަނީ މުރާފަޢާތުގެ ޤަވާޢިދުން ހުށަހެޅި ހިނދުކަމާއި، ނުކުތާތަކަށް ބަލައިނުލައި ބައެއް ފަރާތްތަކުގެ އެއްބަސްވުމަކަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވާފައި ނޫނެކަމާއި ސިވިލް ކޯޓުން ހިންގައި ނިންމަވާފައިވާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބުނެފައިވާ އަދުލުވެރި ޝަރީޢަތެއް ނުވާކަމުގައި ހުށަހަޅާ ނުކުތާ.

12.4- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/214 ޤަޟިއްޔާގައި ބައްލަވައި ނިންމަވާފައިވާ މައްސަލައަކީ މިމައްސަލައާ އެއްފަދަ މައްސަލައެއްކަމާއި، އެހެންނަމަވެސް، މިމައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމަވާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/214 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުސޫލުތަކާއި ހަމަތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވާފައެއް ނުވާކަމަށްވާތީ، ސިވިލް ކޯޓުން މިމައްސަލަ ނިންމަވާފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑިޝަރީގެ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރާއި، ޤާނޫނު އަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ޚިލާފަށްކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތައް:

13. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ ތަފްސީލުކޮށް އިސްތިއުނާފީ ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ. މިދުވުން ސަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައިވެސް އެންމެހާ ގެނެސް ވަކިން ބުރަތައް އިސްތިއުނާފީ ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ. މިއިސްތިއުނާފު ސަރީޢަތު ނިޔާގެ ހުއްޖަތަށް ބިނާކޮށް ބައްލަވާލެއްވުމަށް، ހުކުމް ގެނައުމަށް އެދިފައި އެދިނުވެއެވެ. މިގޮތުން؛

13.1- އިސްތިއުނާފުގެ 1 ވަނަ، 2 ވަނަ އަދި 3 ވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން މަދަނީ ގޮތުންގައި ބުނެފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުން އިސްތިއުނާފުކުރިފަރާތާ މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިތަކާއި އަދި އެހެކިތަކަށް އެއްވެސް ވަޒަނެއް ރިޢާޔަތްކުރުމެއް ނުކުރައްވާތީވެ. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރިފަރާތާ މައްސަލައިގައި ޝަރުޢީ ހުއްޖަތް ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި ފަރާތުން ދާއިރާތަކުން ކުރަންވާނީ މިގޮތަށް ބައިކުރުމުގެ މައްސަލަ ނިންމުމަށް ފާސްކުރައްވާފައިވާތީވެ. އެގޮތުން ހުއްޖަތު އުފެދިގެން އެދޭ މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅި ފާރާ ގޮތް 2 ބައި ކުރައްވާ އެގޮތުން

ބަނޑާރަ ކޯޓުއްސް ނިޔާކުރި ނުރުހުމަށް ޤާނޫނުގައި ސަރކިއުލަރން ދެންނެވުނު އޮންނަން ހުށަހަޅާ ވާރުތަވެރިން ޚިދުމަތް ދިނުމަށް ނަންބަރު:172/MD/79 ގެ ސަރކިއުލަރ ނިމުން ގޮތުގެ ރިޢާޔަތްކުރުމުގެ ގޮތުން، ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމަވާފައިވާ މި ގާނޫނާއިން އޮތްގޮތުން އެންމެހާ ދިރުމަށްވާނީ ކަމަށްވެ. އަދި ސިވިލް ކޯޓުން ހިސާބުކުރައްވައިން އެއް މަޤުރޫޟުން ވަކިން އެއްގަ ބަލައި ހިމެނޭ 300 އަހަރުގެ ބޮޑުވާ ހިސާބުކުރައްވައިން ގޮތުގެ ބަލައިލުމުން ހުރަސްވެރިވާ ދިރުނުތަކުން އެނގޭން ނުކުތާކަމުން ބެލުމުގެ ލިބިގެން، އެހެނިހެން ސިވިލް ކޯޓުން ވާސިލްވީ ކަން ހުއްޓުގެ މައްޗަށް ބަލާފައި ނިންމާފައިވެ. އަދި މިދިޔަ ތުހުމަތުކުރުމުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހުއްޖަތާއި އިސްތިއުނާފުގެ 1 ވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ފޯރަކޮށްފައިވާ ކަނޑައެޅިފައި އެއްވެސް ވަރަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑައަޅާފައި ނުވާތީ، މިމައްސަލައިގައި އަދުލުވެރިކަން ޤާއިމުކުރުމުގެ ފުރުސަތު ލިބިފައިވާކަމަށް ބެލުމުގެ ޖާގައެއް ނެތްކަމެވެ.

13.2- އިސްތިއުނާފު ހަމަޖެހިފައިވާ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން މަޖިލިސް ގޮތުގައި ބުނެފައިވާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2020/HC-A/214 ގެ ކޭސްއާގައި ހުކުމުގެ އުޅޭގޮތުން އެއް ގޮތަށް މައްސަލައާއި، މިމައްސަލައިގައި ހުކުމުގެ އުޅޭގޮތުން އެއް ގޮތަށް މައްސަލައިގައި އެއްގޮތްކަން އޮތް ނު މައްސަލަތައްކަމަށެވެ. އަދި ހަވާލާދީފައިވާ ހައިކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގައި ނިންމާފައިވާ އެއީ ބަނޑާރަ ޓްރިބިއުނަލް ނިންމަވާފައި، އެގޮތުގައި އެބައިން ވަކިކަމެއް ބަލާފައިވާ އެބައިގެ ތަފާސީލް ނިޔަމާވާ އެބައިގެ ބަލައިކަމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ މިޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލުތަކާއި ހަވާލާދީ ހުކުމް އިސްތިއުނާފުކުރަން ވާނީ ކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭ ގޮތް:

14. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 440/Cv-C/2020 ގަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ބާޠިލްކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައި ދެއްވައި، މަދީނާ މުޙައްމަދުދިދީ ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތަށް ހ.ސިލްވަރސައިނަށް ވަންނައިރު، މަޖީދީމަގާ އިންވެގެން އޮންނަ 300 އަކަފޫޓުގެ ބިން، ހ.ސިލްވަރސައިން ގޭގެ ރަޖިސްޓްރީ ނެގިއިރު، (ކުރީގެ ހ.އޮޗިޑް)، އެގޭގެ [illegible] އުނިކޮށްފައިވާ، ހ.[illegible] [illegible] [illegible] ގޮޅި [illegible] [illegible] ސަރަޙައްދުން [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅުއްވައިދެއްވައި، އެބިމަކީ ހ.ސިލްވަރސައިން ގޭގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެބިން ހިމަނައިގެން ހ.ސިލްވަރސައިން [illegible] [illegible] ގޭގެ [illegible] [illegible] ދެއްވުމަށް މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދެއްވުމެވެ.

އިސްތިއުނާފު ދެކޮޅު ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތައް:

15. އިސްތިއުނާފު ދެކޮޅުވާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ޖަވާބު ވަކިން ތަފްސީލުކޮށް ލިޔުމުން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަކިން ތަފްސީލުކޮށް ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] ތިރީގައި [illegible] [illegible] ގޮތުގައި [illegible] ބައްޓަންކުރެވިފައެވެ. މިގޮތުން:

-15.1 އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާގެ ދަށުގައި އިސްތިއުނާފު ދެކޮޅު ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އިސްތިދުލާލުކުރާ ސިޓީއަކީ މިމައްސަލާގައި ބަޔާންކުރާ [illegible] ޑިވިޝަންގެ ނަންބަރު 172/MD/79 ގަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ތަޞްދީޤުކުރާ ސަނަދެއް ނޫންކަމަށެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ބޭނުން ނުކުތާއާއި [illegible] [illegible] [illegible]

-15.2 އިސްތިއުނާފީ ދެވަނަ ނުކުތާގެ ދަށުގައި އިސްތިއުނާފު ދެކޮޅު ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން މިމައްސަލައިގައި ސިވިލް ކޯޓު [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ނަފަޤާއަށް [illegible] އެހެންކަމުން ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްވެސް [illegible] [illegible].

-15.3 އިސްތިއުނާފު ތިންވަނަ ނުކުތާގެ ގޮތުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] ގޮތް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން [illegible]. އެހެންކަމުން މި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއެއްގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭނެ ނުކުތާއެއް ނޫންކަމަށެވެ.

-15.4 އިސްތިއުނާފު ހަތަރުވަނަ ނުކުތާގެ [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/214 ޤަޟިއްޔާއި އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ޤަޟިއްޔާއި ގުޅޭ ކަމެކެވެ. މިގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] ނަންބަރު 172/MD/79 ޤަޟިއްޔާ ނިންމައިދީ، ގޮތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] 3200 ރުފިޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2900 ރުފިޔާ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1200 ރުފިޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1700 ރުފިޔާ [illegible]. އެހެންކަމުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 172/MD/79 ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] 1200 ރުފިޔާ [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުގެ ފާއިތުވުން އުޒުރުތައް:

16. އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުގެ ފާއިތުވުން އުޒުރުވެރިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 440/Cv-C/2020 ގެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ ސަޙީޙު އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާއި އެއްގޮތަށްކަމަށްވާތީ، އެހެންކަމުން ބަދަލުކުރުމަށްނުޖެހޭ ކަމެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި މަޖިލިސް ނިންމާފައި ނިންމީއެވެ.

ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން:

17. މިމައްސަލައާއި ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 440/Cv-C/2020 ގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ތަފްޞީލާއި އެމައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް މުއްދަތު ފަހަނައެޅުނު ސަބަބުތައް ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކާއި، އެންމެ ގުޅިގެން ދަފުތަރުން ތިބުމާއި ކުއްޖާގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ފާހަގަކުރެވުނީ، މިމައްސަލައާއި ގުޅުންހުރި ލިޔުންތަކާ ބަލާއިރު އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

ހައިކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ސުވާލު

18. ހ. ޢިއްދަތު އެއް ހިފާ ގޮތުގެ ދުވަސް ބަލަން ފަށަންވީ ނިކާޙުވާ ގޮތް އަޑު މިކަމާ ދުވަސްމަދުވުމުގައިވަނީ ތާރީޚުގެ ފަސްވަނަ ބައިގައި ލިޔެވިފައިވާ ގޮތަށް، މިވަނީ ހ.ސަރުކާރީ ސަރަޙައްދުގެ އެއް ކޮޅުގެ ބާޠިލު ނުވަތަ ނުހުރިތޯ އެއްޗެއް؟

ހ. ޢިއްދަވާ ދުވަސް ކަނޑައެޅުން ނިމި ގޮތް:

19. ހ. ޢިއްދަތު އެއް ހިފާ ބަދަލުކުރާ ގޮތްތަކަކީ، އެބުރި ދުވަހަށް 80 ދުވަސް ގުނުމުގެ އިތުރުން 40 ދުވަސް ހިމެނޭ ގޮތް އެބޮޑުކަމާ މަޖިލީހުގެން އިތުރުކޮށް ވަކިވާ ގޮތަށް އަދި ގޮތްކޮށްލާ. ވީމާ، ޢިއްދަ އެގޮތުގެ ހަމަވާ ފުރިހަމަވުމުގެ ފަހުން ގޮތުގެ ނެތެވެ. ހަމަވާނީ ޢިއްދަ ދުވަހު ޢިއްދަ ކަނޑައެޅިފައިވާ

ހުޅަނގާ ފާރެން ގޯޅެއް ދަރަޅި ގޯތި ދެބައި ކޮށްގެން ކަމަށްވާތީ، ގޯތީގެ ދޮރުން ބަޔަކަށް ވަނުމަށްޓަކައި ޗާނބޭލީމަގުން ވަދެގެން ގޮސް ގޯތީގެ ދުރުން ބަލާއި ހަމައެން ދިޔުމަށް ގޯތިއެއް ނަގަން ޖެހުނީވެ. ސަބަބަކީ، ހ. ޢުމަރުގެ އެކު ސިޔާ ގޯއްޗަކަށް، ޗާނބޭލީމަގުން ވިއްސައި، ވަރަށްގިނަ އެއްޗެހި ބަދަލުން ބަދަލުވެފައިވާ ގޮއްސަފައިވާ ކަމަށްވާތީ، ދުރުން ބަޔަކު ވަދެވޭން އިތުރު އެހެން ގޮތެއް ނުހުންނާތީ އެވެ. ވީމާ، މި ގޯޅިއަކީ ހ.އަމީނީގެ ކިޔާ ބަނގުރާ ގޯތީގެ ބިމުން ބައި ގޯތިއަށް ކަނޑައެޅި ދަރަސްތަކުން ހަމައެކަނި ނުވެއެވެ. އަދި އެގޮތް އަދި ސ. އަބޫދާރު ދިރާސާކޮށް، ގޯތިމަތިން ނަހާރުވެރި ބިޔަސް ސ.އަބޫބަކުރު (މިހާރު ސ.ސިވިލްކޯޓުއިން) ވަންދެން ސ. އަބޫދާރު އެތް ސިޔާ ގޯތީގެ ބިމުން ނުކި ގޯތިއެއްކަން ނުވަތަ ސާބިތު. އެކަން ފާހަގަ ކުރުމަށްޓަކައި ވީ ކަރުދާސްތަކުގެ ނަކަލު ތާރީޚު ނަންބަރު:34-A/MIS/79/60 (19 ޖޫން 1979) ސިޓީން ސާބިތުވެއް އެނގެއެވެ. އެސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައި "ގޯތީގެ ދުރުން ބައި (ފަންސާސްފޫޓު)ގައިވާ އަށްފަހު ދިމާދެކޮޅުގައި ވަޑައިގަތް ތަންތަން އެތުރެސިއާ ގޮތުގައި ނިޔާކޮށް ދިރުކުރެވޭގޮތަށް ހަމަޖެއްސުމައި" ދިމާލެވެ. އެހެންކަމުން، ގޯތީގެ ވަށައި ބައިވަ ގޯތީގެ ދުރުން ބައިތަ ވައްދަ ބޭނުމަށް ސާބިތުވެއެވެ.

20.މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުން ބަލަހައްޓާ ގޮތުން، ހ.އޮކިޑް (މިހާރު ހ.ސިވިލްކޯޓުއިން)އަށް ވަނުމަށް ބޮޑު 6 ފޫޓު ފުޅާ 50 ފޫޓު ދިގު ގޯޅިއަކީ ޢާންމު ޖަމާޢަތުގެ ބޭނުމަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ބަޔަކުވެސް ކަނޑައަޅާ ނުވަތަ ދަތުރުކުރުމުގެ ބޭނުމަށް. ނަހަމަވުމެއް، ގޯއްޗަކުން އިސްތިޢުމާލުކުރުމައި، ކަނޑައަޅާ ބޭނުމައި، އަދިއެހެން ބޭނުމައި، ކަނޑައަޅާ އަދިއެހެން ބޭނުމައި ވަގުތު ބޭނުމައި މިގޮތަށް ގުޅުންހުރިކަމަށް ބެލެވޭން ހުރަހެއް ނެ ބޭނުމާއި ގުޅިގެން ސާބިތު އަދި ފާހަގަ ކުރެވޭ ތިން ކޮށް ހަމަޖައްސައިދީފައިވާ ފަރާތްތަކަށް އުފެދިފައިވާ ޙައްޤުތަކާއި ބޭނުންވެއެވެ. ވީމާ، ކަނޑައަޅާ ގަވާއިދުތަކުން ނުވާ ގޯތިއަކީ ގޯތިކޮޅުން ފާހަގަ ކުރެވިގެން ދިޔައީ "ކަނޑައަޅާ" ގޯތިއެއް ކަމުގައި ބަލަހައްޓާ ކަމަކަށް ނުބެލެވޭނެއެވެ.[7] މިގޮތުން ތަނުގައި، ބައްޓަންކުރި ގޯތިއަކީ، ސ.އޮކިޑް (މިހާރު ސ.ސިވިލްކޯޓުއިން) ވަނުމަށް ސ.އަބޫދާރު އެތް ސިޔާ ކަނޑައަޅާ ގޯތި ނުވާގޮތަށް ގޯތިއެކެވެ.

---

[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު:5/2009 (އެއްގަމުގެ ތަރައްޤީގެ ޤާނޫނު) ގައި "ކަނޑައަޅާ މަގު" ކަމަށް ކިޔަނީ ކޮންމެ ކަމަކަށް "ބަލަހައްޓާ ބިންތަކާއި ކަނޑައަޅާ" ބިމުގެ ދަށުން ބައިތަކާއި ގުޅުން ހުރި ގޮތަކަށް ބޭނުންކުރެވޭ ގޯތިތަކާއި މަގުތަކާއި ހިއްސާކުރާ ބިންތަކާއި ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކާއި ގުޅިގެން ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ ގޯތިތަކަށެވެ. ބަލަހައްޓާ ކަނޑައަޅާ ބިމާއި ގުޅޭ ކަންކަމުގައި ދައުލަތުގެ ޢާންމު ބޭނުމަށް ހިމެނޭ ގަވާއިދުތަކާއި ބެހޭ ގޯތިތަކެވެ.

ގޯތީގެ މިލްކުވެރި ފަރާތް:

21.މިފަދައިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ގޯތީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ނުކުރެވޭ ގޮތެއް ނުދެކޭނެއެވެ.

22.މީގެ އިތުރުން، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބަޔާންކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ދެކުނު [illegible] [illegible] ނެގި 6 ފޫޓް ފުޅާ 50 ފޫޓް ދިގު ގޯތިއަކީ، [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 172/MD/79 [illegible] އާއި އަދި

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:

34-A/MIS/79/60 (19 [illegible] 1979) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

މަރިޔާ މުޙައްމަދުދީދީ އާ ގޯތީގެ މިލްކުވެރިކަން:

23. މަރިޔާ މުޙައްމަދުދީދީއަށް ސ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގޯތީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނޫނެވެ. މަރިޔާ މުޙައްމަދުދީދީ މިމައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][8] [illegible] ތަރިކައިންނެވެ.[9]

24. [illegible]، [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ނަމަވެސް، ޤާނޫނު ނަންބަރު:1/2002 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމުގެ ޤާނޫނު)ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible]؛

> " ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބިމާއި ގޯތި [illegible]، [illegible]، [illegible]، [illegible]، [illegible]، [illegible]، [illegible]، ބިމާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

[illegible]. "ބިމާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]؟

25. ވީމާ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ނަމަވެސް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،

---

[8] މިޙުކުމުގެ 7 ވަނަ ނުކުތާ

[9] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 418/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާ

އެބޭނުމާ ދިނުމަށް އެއްވެގެ ކިބައިން އެއްވެގެ ކިބައަށް ބަދަލުވެގެން ދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމާއި ގުޅޭގޮތުން ގެންދިޔުމުގެ މުޢާމަލާތް ކުރުމުން ޤާނޫނީގޮތުން ބަދަލުދިނުމުގެ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފު ނުވެއެވެ.

26. މިމައްސަލައިގައިވެސް، ރާޖެއްސާފައިވަނީ، 1200 އަކަފޫޓުގެ ބަންޑާރަ ބިމާއި 617 އަކަފޫޓުގެ އަމިއްލަ ބިމެކެވެ. ބިމުގެ ބާކީ ހުރި ފުށުގެ އިތުރުން ބިމުގެ ކުޑަކުރުން 583 އަކަފޫޓު ބަލާފައެވެ. އެހެންކަމުން، އެއްވެގެ ކިބައިން އެއްވެގެ ކިބައަށް 583 އަކަފޫޓުގެ ބަންޑާރަ ބިން ބަދަލު ދޭން އެއްބަސް ވާންޖެހޭ ނުދޭންޖެހޭ ގޮތަކަށެވެ. އެހެން ނަމަ މުޢާމަލާތް ކުރެވިފައި ހުރީ ހަމަ ވާސިލުވުމުން ދުވަސް ކުރިން ބަދަލުގައި ދުވަސްތަކެއް ނުނެތެވެ. ވީމާ ދުވަސް މުޢާމަލާތް ކުރެވުނު ވަގުތުގެ އަސާސްތައް ކަރުދާހު، ބަންޑާރަ ބިން އެއްވެގެ ކިބައިން އެކަނި ވިއްކުމުގެ ކުރިން އުސޫލު ދަރުމަވެރިން ގެން އަމިއްލަ ކުރުނޭނެއެވެ. ނަމަވެސް 583 އަކަފޫޓުގެ ބަންޑާރަ ބިން އެއްވެގެ ކިބައިން އެއްވެގެ ކިބައަށް ބަދަލުވެގެން ގެއްލުންވެފައި އެބަހެން ދޭންވާނެ ހިދުމަތުގެ ފަރާތުން ފައިދާވާނެ ގޮތަކަށް ކުރެވިގެންނެވެ.

27. ވީމާ، ރާޖެއްސުމުގައި، ސުޖޫދުކުރުން ހައިކޯޓުން ދައުލަތުގެ ކުރިން އަމިއްލަ މުޢާމަލާތްތަކެއްގެ ތެރެއިން، އެމުޢާމަލާތް އެކަށީ މިންވަރުން ފާހަގަކުރެވޭ ބަޔަކު ކުރިޔަށް ކުރިއަށް ނުދާނެއެވެ. މިމައްސަލައިގައި، ފާހަގަކޮށް ނަޒަރު އެއް މަތިން މުހިއްމުކަމާއި ދާ ދަރުމަ ރާޖެއްސުމުގެ މުޢާމަލާތުގެ ތެރެއިން ބަދަލު ކަރުދާހު، ކާށިދޫ ބަދަލުވެގެންނާ ބިމުގެ ވަކި ބޭނު ދިނުމެވެ. ނަމަވެސް މިންވަރު ކާށިދޫއިން މުޢާމަލާތެވެ.

28. ރާޖެއްސުމުގެ މިމުޢާމަލާތުގެ ތެރެއިން ފާހަގަކުރެވޭ ނަޒަރު ރާޖެއްސި ރ. ޝަރަފުގެ އަލް ހިއް ބަންޑާރަ ގޮތް ދަތުރުކުރާ ތަނާއި ހިމެނޭ އެގޮތުގެ ދަށުން ބަދަލު ކަނޑައެޅޭ ރ. އެލެން ހިއް ބަންޑާރަ ގޮތުގެ 1200 އަކަފޫޓުގެ ބަންޑާރަ ބިމާއި އުފެދިގެއްވާ ނަމުގައި މުދާކުރުން އޮންގެއެވެ. މަތިން މުއައްސަސާތަކުގެ ފަރާތުން މިމުޢާމަލާތުގައި ރާޖެއްސި ޖ. ސަރަހައްދުން ހިއް 617 އަކަފޫޓުގެ އަމިއްލަ ބިމާއި އުފެދިގެއްވާ ނަމުގައި މުދާކުރުން އޮންގެއެވެ. ވީމާ، މަތިން މުއައްސަސާތަކުގެ އަށް 1200 އަކަފޫޓުގެ ބަދަލުގައި އިތުރަށް މިންވަރު ގޮތުން މިމުޢާމަލާތް ބާކީއެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.

29. ވީމާ، ހ.[illegible] ދެބައިކޮށް، ދެކުނު ބަރަށް (ހ.[illegible] ވިލާރު ހ.ސިލްވަރސަނައިން) ވަނުވަން އޮތް 300 އަކަފޫޓުގެ ގޯތީގެ [illegible] މައްޗަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުދެވެ.

[illegible]؟

30. މި މައްސަލައިގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ހ.[illegible] ދެބައިކޮށް، ދެކުނު ބަރަށް ވަނުވަން ހ.[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހ.[illegible] [illegible] [illegible] ދެކުނު ބައި (ހ.[illegible] ވިލާރު ހ.ސިލްވަރސަނައިން) އަށް ވަނުވަން އޮތް [illegible] [illegible] [illegible]. ވީމާ، ހ.ސިލްވަރސަނައިނަށް ވަނުވަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ހ.ސިލްވަރސަނައިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އޮތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުދެވެ.

31. ސަބަބަކީ [illegible] ހ. ސިލްވަރސަނައިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

މައްސަލަ ނިންމުން:

32. ބަޔާންކޮށްދިޔަ ސަބަބުތަކުގެ [illegible] [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 440/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމަށް ބަދަލު ގެނައުމަށް ސަބަބެއް [illegible] [illegible] ނުފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު:

33. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު [illegible] ޢަބްދުﷲގެ ރައުޔު:

34. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން

35. މި ޤަޟިއްޔާގައި ދިފާޢުގެ ހައިޘިއްޔަތުން ބަލާ ކުރުމުން، ދިފާޢުގެ ސިވިލް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ އަދަދު މުއްދަތުގައި ހަމަޖެހިފައި ދިނުމެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ ދިފާޢުގެ ހައިޘިއްޔަތުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމް ކުރި ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.[10] އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ސަބަބެއް ނެތި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިނުވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގޮސް ހަމަވާ ތާރީޚުން ސަބަބެއް ނެތި ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފިނަމަ ޤަބޫލުނުކުރެވޭނެއެވެ.[11] އެފަދަ ހާލަތުގައި ސަބަބެއް ނެތި މުއްދަތުގެ ފަހުން ހުށަހަޅާ އިސްތިއުނާފު ބާޠިލުކުރެވޭނެއެވެ.[12]

ޙުކުމް:

ދެންނެވި ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތަކަށް ބިނާކޮށް ކުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 440/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަށް އިސްތިއުނާފުކުރި ތާރީޚަށް، އިސްތިއުނާފު ބަލައިގަތުމަށް އަޅާފައިވާ ފިޔަވަޅަކީ ޤާނޫނީ އަދި ޝަރުޢީ ގޮތުން އިސްތިއުނާފުގެ ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތުގައި މި ޤަޟިއްޔާ ނުބެލޭނެ އިސްތިއުނާފެއް ކަމުގައި ނިންމައި ޙުކުމް ކުރީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުން

އިސްވެރި ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީމް

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން މަޒީދު
(އިޚްތިލާފު)

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް ޢަބްދުﷲ

---

[10] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[11] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[12] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)